

Становище

от

проф. д-р Мая Рашева Рашкова, дм. по детска дентална медицина, катедра ДДМ, ФДМ- МУ София, външен член на жури, въз основа на заповед № Р-1372/24.08.2020г.относно дисертационен труд на тема:

„Кариес в съседство с обтуриации в детска възраст“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Детска дентална медицина“ в професионално направление 7.2. Дентална медицина, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт.

Докторант на самостоятелна подготовка **д-р Севда Илиева Рималовска**, асистент в катедра ДДМ, ФДМ – МУ Пловдив

Научен ръководител: **проф. д-р Мария Куклева дм.дмн**

Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен /електронен носител е в съответствие с Чл.115 (1) от Процедура за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Пловдив; Правилник на МУ-Пловдив от 06.11.2014 г.

д-р **Севда Илиева Рималовска**, е завършила висшето си образование и придобива образователно-квалификационна степен магистър по дентална медицина през 2001 във ФДМ - МУ Пловдив. Придобива специалност по детска дентална медицина през 2005г. От 2007г. до сега е асистент в катедра Детска дентална медицина при ФДМ, МУ Пловдив, отговорник по учебната дейност. Владее отлично английски език и участва и в англоезичното обучение. Докторантът има отлична компютърна грамотност. Преминала е докторантско училище при МУ Пловдив.

Член е на БЗС и НЗЛДДМ. Участвал е в няколко международни научни форуми, посещавал е лекции и курсове за продължаващо обучение по дентална медицина към БЗС.

Структура на дисертационния труд

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е написан на 176 ст. с библиография от 261 литературни източника, от които 9 източника са на кирилица и 9

приложения. Структурата на дисертационния труд включва: 64 стр. литературен обзор; 21 стр. – цел, задачи, материал и методи; 97 стр. резултати, обсъждане и изводи.

Актуалност на темата, цел и задачи

Дисертационният труд разглежда проблеми свързани с често срещани в практиката кариозни лезии в съседство с obturации на временни и постоянни детски зъби. По литературни данни, това е причина за подмяна на 50-60% от obturациите. Изключително неблагоприятно е в ранна детска възраст лекувани кариозни лезии да бъдат включени в „obturovъчен цикъл“ изискващ честа подмяна на obturациите поради развитие на вторичен кариес.

Разнообразието от рискови фактори и противоречивите епидемиологични данни за честотата на този тип лезии налага необходимостта от научно проучване по този въпрос, каквато е и целта на настоящия дисертационен труд – „ Да се проучи зъбния кариес в съседство с obturации при временни и постоянни детски зъби и да се изработят препоръки за профилактика и лечение“.

Анализ на литературен обзор

Литературният обзор показва отличната информираност и теоретична подготовка на докторанта. Обзорът е написан на добър български език и с добър научен стил. Представена е подробна литературна справка по темата, което е отлична основа за обсъждане на резултатите и сравнителен анализ на собствените резултати с подобни от научната литература. Литературният обзор завършва с обобщение, което е обосновка за поставената цел и задачи в дисертационния труд.

Анализ на материал и методи

Целта и задачите са точно и ясно формулирани. Разработени са 6 научни задачи свързани с проучване разпространението на вторичния кариес при временни и постоянни детски зъби, проучване на становището на лекарите по дентална медицина за този тип патология, на отношението на родителите към лечението на временните зъби на децата. Проведено е проспективно (18 месечно проследяване) проучване на лекувани кариозни лезии D3 с obturиране с ГЙЦ и компомер на временни зъби, като са спазени всички съвременни принципи на микроинвазивно лечение и моделиране на оралната среда на базата на оценка на риска от кариес при лекуваните деца. Представени са препоръки за избор на obturovъчно средство и поведение на детския дентален лекар при лечение на кариес в съседство с obturация.

Проучване на разпространението на вторичния кариес при постоянни детски зъби е проведено върху 626 деца на възраст 5-18г., и върху временни зъби при 517 деца

2 – 12г., които са посетили катедрата по детска дентална медицина при ФДМ- МУ Пловдив. Използвана е амбулаторна документация в катедрата и са проведени дентални прегледи.

Използван е анкетен метод върху 160 лекари по дентална медицина и 194 родители на деца посетили катедрата, за проучване становището на денталните лекари за избор на obtуровъчен материал при лечение на кариес на деца с временни и постоянни зъби, както и отношението на родителите към това лечение и дентална профилактиката.

Проведено е проспективно изследване на 100 obtурирани кариозни лезии D3 на деца 2-7г. - 50 със самополимеризиращ ГЙЦ и 50 с компомер, проследени за 18 месеца, чрез използване на критерии за оценка на дентални възстановявания по СЗО.

Представени са препоръки за избор на obtуровъчни средства и поведение на денталния лекар при лечение на вторичен кариес в контекста на микроинвазивния подход.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Получените резултати са представени чрез 16 таблици и 73 диаграми, като данните са обработени с подходящи статистически методи, анализирани са коректно, обсъдени са в контекста на проведени подобни проучвания в световната литература и са обобщени чрез изчистени, конкретни и отлично систематизирани заключение и изводи.

Дисертационният труд доказва, че при постоянните детски зъби кариесът обхваща 10% от изследваните повърхности, а 5% са obtурирани, като 80% от тях са с естетични материали, а около 20% с амалгама. От всички регистрирани obtурирани повърхности при около 1/3 се откриват вторични кариеси. При временните зъби са obtурирани 1,93% от изследваните зъбни повърхности, като около 2/3 са с естетични obtурации, а останалите с амалгама. При 1/5 от obtурираните повърхности се наблюдава вторичен кариес.

Резултатите от 100-те лекувани кариозни лезии, obtурирани с естетични материали и проследени 18 месеца, показват подмяна на obtурациите при 1/3 от случаите, като причините за подмяна са различни – кариес по границата с obtурацията, маргинално оцветяване, дефекти в маргиналната морфология. Най-рисков е периодът до 12 месец, като активността на кариеса, локализацията на лезията влияят върху тези резултати. По-висок е процентът на вторичния кариес при obtурациите от ГЙЦ и

апроксимална локализация в сравнение с obturации с компомер и оклузална локализация.

От друга страна се отчитат близки стойности на честотата на вторичните кариеси при прегледите на случаен принцип и при проследените лекувани кариеси на временни зъби, където се предполага спазване на всички правила и протоколи за работа. Най-вероятно причините за поява на кариес в съседство с obturация се фокусират в трудното повлияване на рисковата орална среда, което налага акцент върху управление на кариозния процес, към което са насочени препоръките на автора за поведение на денталния лекар при лечение на кариес при деца с цел превенция на вторични лезии. В тези препоръки се акцентира на микроинвазията, съобразяване с рисковия профил на детето, периодичния контрол и корекция на оралната рискова среда на детето с индивидуални профилактични програми.

Основните приноси на дисертационния труд са свързани с проучване на кариес в съседство с obturация при временни и постоянни детски зъби, становището на денталните лекари за този тип патология и мнението на родителите за лечението на временните зъби на децата.

За първи път се проследяват и проучват рисковите фактори за поява на вторичен кариес, за период от 18 месеца след лечение на кариес на временни зъби, obturирани с различни естетични материали.

Предложени са препоръки за ограничаване появата на кариес в съседство с obturация при временни зъби чрез прилагане на принципите на моделиране на оралната среда чрез профилактични програми и микроинвазивен подход при лечение.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са 4 статии по тематиката на дисертационния труд в научни списания и 11 участия в научни форуми.

Д-р Рималовска е изграден преподавател с определени научни интереси. Тя показва способност да анализира научни резултати и да прави логични изводи и препоръки.

Автореферат

Представеният автореферат е направен според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

Заклучение

Дисертационният труд на тема „Кариес в съседство с obturации в детска възраст“ съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален

принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Пловдив за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът д-р Севда Илиева Рималовска притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Детска дентална медицина“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Ще гласувам убедено „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на д-р Севда Илиева Рималовска, по докторска програма „Детска дентална медицина“; област на ВО 7. Здравеопазване и спорт; професионално направление 7.2. Дентална медицина.

Изготвил становището:

14.10.2020г.

Проф. д-р Мая Рашкова дм